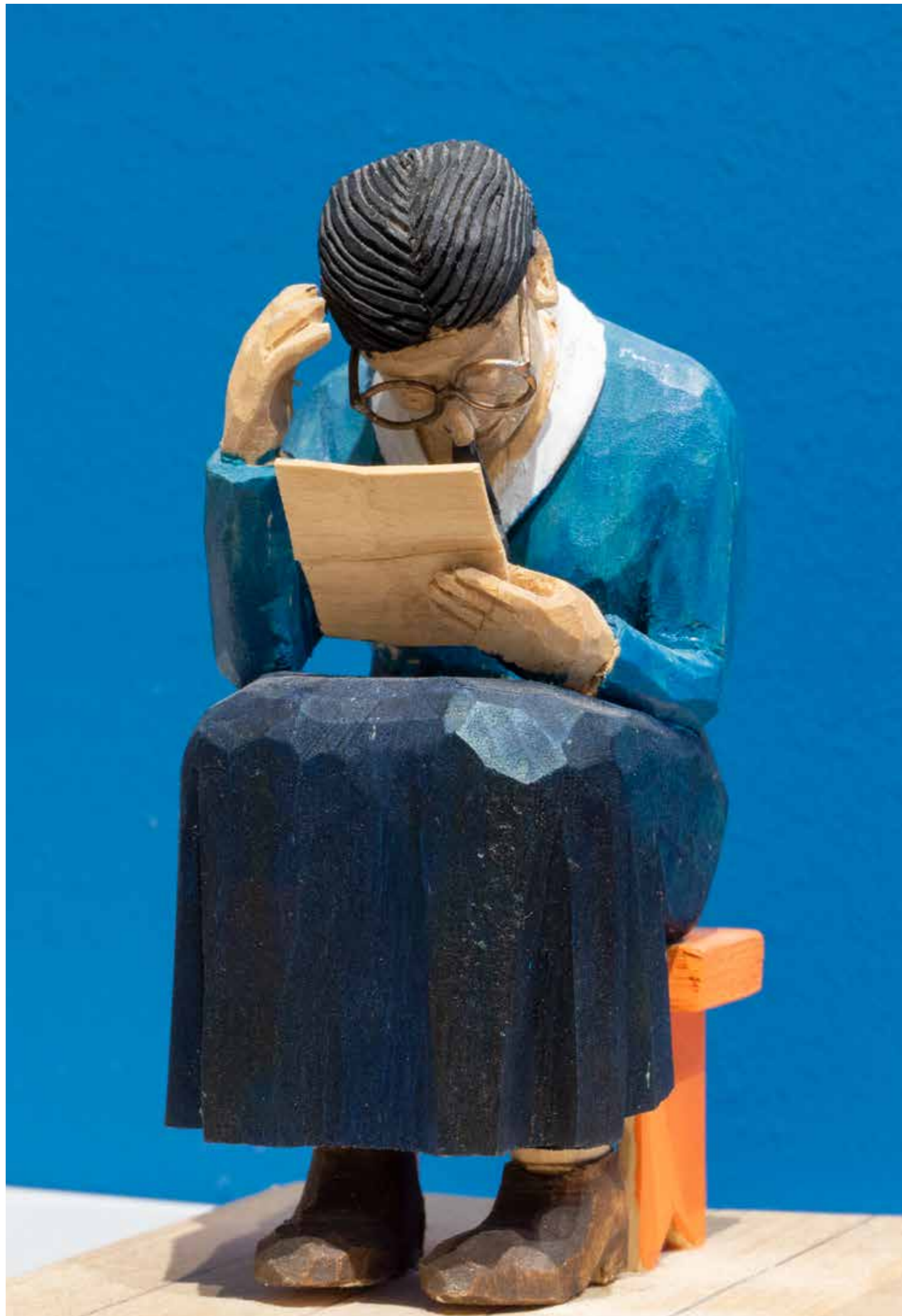

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

RÄKNA MED OSS!

Mål och vision 2020–2023

LÄNSMUSEETS VIKTIGA ROLL

Västerbottens museum är ett av 24 läns museer i Sverige. Tillsammans har läns museerna geografisk täckning över hela landet och kunskap om i stort sett alla platsers unika värden i frågor som rör kulturarv. Sedan 1921 har området på Gammlia i Umeå varit utgångspunkt för Västerbottens museums uppdrag att samla, vårda, visa och beforska det regionala kulturarvet – från förhistoriska spår och lämningar till nutida uttryck och idéer. Museet är stolt över uppdraget och den kompetens museet besitter, och arbetar målmedvetet vidare för att visa värdet av ett kulturarv som bevaras och brukas – för de som bor i eller besöker vår region i dag, och för kommande generationer.

Med utgångspunkt i det här mål- och visionsdokumentet tar Västerbottens museum avstamp in i ett nytt årtionde. Det förra tjugotalet, för etthundra år sedan, präglades i stor utsträckning av framtidstro. Historien har dock lärt oss hur snabbt saker kan förändras; inom tio år stod Europa inför en ekonomisk kollaps och mötte antidemokratiska strömningar som ledde till krig och diktatur i många länder. Sedan dess har demokratin kunnat återtas och utvecklingen har gått framåt inom många områden. Historien har lärt oss att det är lätt att bli fartblind – och att glömma. När vi nu står inför ett nytt tjugotal med nya samhällsutmaningar borde vi väl vara på vår vakt? Vara bättre på att försvara demokratin, som återigen är hotad i många länder. Kunna stå upp för alla människors lika värde och veta hur vi ska hushålla med resurserna så att de räcker till alla, även i framtiden?

Med åren grumlans dock synfältet och det är lätt att fokusera på det som skänker glädje och resultat i stunden. Och där står vi nu, inför det faktum att antidemokratiska röster återigen höjs som vill inskränka individens rättigheter, och andra som med våld och terror vill ha makt. Vi måste därför säkra våra erfarenheter och lärdomar från tidigare generationer, analysera och säkert också omvärdera – för att kunna fortsätta att göra framsteg i demokratisk anda. För att klara det krävs erfarenhetsåtervinning och kunskapsöverföring som når breda grupper i samhället och inte stannar vid att vara en uppgift för några få.

Två decennier in på tjugohundratalet är det också ett faktum att digitaliseringen har förändrat våra

levnadsmönster och möjligheter på ett sätt som vi inte ens kunde fantisera om för hundra år sedan. Med utvecklingen har följt stora möjligheter, men också hot och risker. Överordnat både demokrati och digitalisering finns de stora miljömässiga utmaningarna. För planetens överlevnad på lång sikt krävs stort engagemang från alla. Goda avsikter och ambitioner om hållbarhet måste från och med nu manifesteras i praktisk handling.

Västerbottens museum är en del av allt detta. Museet har en unik möjlighet att medverka till kunskapsöverföring och breddade perspektiv. Med utgångspunkt i museets kulturhistoriska arkiv, samlade kunskap och tillgång till mötesplatser är vår uppgift att väva samman historia och nutid utifrån ett regionalt perspektiv. Museet är den kunskapsnod och arena som kan och ska beskriva historiska skeenden så att så många som möjligt kan se samband, orsak och verkan, och dra sina egna slutsatser.

Det återstår områden som museet under kommande fyraårsperiod bara hinner närma sig. Inom fältet hälsa – som i dag inte förknippas med museer i någon större omfattning – finns stora möjligheter att utforska nya arbetsmodeller och bli föremål för forskning om kulturens betydelse, för att längre fram ha en tydlig idé om hur museet kan bidra till ökat välbefinnande.

Av dessa skäl är det hög tid att öka medvetenheten hos såväl allmänhet som politiker om det viktiga arbete som läns museet utför och som gagnar såväl individer på ett personligt plan som hela samhällsapparaten. Genom utredningar och yttranden inom kulturmiljöområdet; som en dragare inom den växande besöksnäringen; som en aktör som stimulerar kulturella näringar och konstnärliga uttryck; som en resurs för skola och integration och inte minst som en plats för återhämtning och rekreation, är Västerbottens museum därför i allra högsta grad en viktig aktör att räkna med i det regionala samhällsbygget.

Anders Lidström
Ordförande i styrelsen för Västerbottens museum

Ulrica Grubbström
Länsmuseichef/VD för Västerbottens museum

FRAMGÅNGSFAKTORER

Västerbottens museum har identifierat ett antal faktorer som påverkar museets möjligheter att fortsätta utvecklas och att kunna bevara, dokumentera, utforska, vårda och levandegöra regionens kulturarv, så som stipuleras i museets ägardirektiv. I dessa framgår också att museet aktivt ska medverka till regionens marknadsföring och tillväxt genom vår kulturhistoriska kompetens.

För att fullfölja uppdraget på ett tillfredsställande sätt gäller vissa grundläggande förutsättningar. Museet är beroende av politiska prioriteringar som främjar museiverksamhet, en stabil ekonomi och tillgång till kompetens för att säkra verksamheten långsiktigt. Faktorer som kan påverka museets verksamhet i en annan riktning är befolkningsminskningen i inlandet och en avsaknad av kulturarvshänsyn i samhällsplaneringen.

Den naturliga långsiktigheten som finns inbyggd i museiuppdraget kan bli lättare att förmedla och få förståelse för under kommande år med draghjälp från den globala hållbarhetsrörelsen. I takt med ökad tillgänglighet till museisamlingar via digitalisering kommer intresset för de fysiska föremålen att öka, vilket kan leda till såväl nya insikter hos enskilda personer som konstnärliga uttryck och innovationer.

Givet en starkare ekonomi har museet goda förutsättningar att fortsätta vara en viktig samhällsbärande aktör i regionen tack vare innehållsrika arkiv och föremålssamlingar, samlad kunskap och väl utbyggda nätverk.

Med ovanstående som utgångspunkter har följande övergripande mål satts upp till och med 2023:

- Mål 1. Säkerställa bevarandet av kulturarvet
- Mål 2. Utveckla nya former för att förmedla kulturarvet
- Mål 3. Främja allas lika möjligheter till kultur och bildning
- Mål 4. Medverka i arbetet med hållbarhet
- Mål 5. Aktivt bidra i regionalt utvecklingsarbete och samhällsbyggnad

Dessa mål återfinns också i Kulturplan för Region Västerbotten för åren 2020–2023. På följande sidor beskrivs mer utförligt vart och ett av dem, följt av ett antal verksamhetsmål.

1 SÄKERSTÄLLA BEVARANDET AV KULTURARVET

En förutsättning för att kunna förstå sin samtid och kunna påverka framtiden, är att det finns en historia ur vilken kunskaper och erfarenheter kan hämtas. Det är museets uppgift att samla historien så brett och mångfacetterat som möjligt.

Länsmuseet har ett ansvar vad gäller att tillhandahålla föremål, arkivhandlingar och kulturhistorisk kompetens inom samlingsförvaltning, kulturmiljö och immateriellt kulturarv, för invånare och besökare till regionen. Museet arbetar oförtrutt vidare i den riktningen kommande år.

Ett av de nationella kulturpolitiska målen pekar särskilt ut främjandet av kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Om Västerbottens museum ska kunna uppfylla det målet är en förutsättning funktionella och tillgängliga lokaler för att ta hand om de stora mängder arkivmaterial och fotografier som finns i museet. I dag är samlingarna utspridda och svåra att överblicka för museipersonalen, och i synnerhet för besökarna. Arbetet med att tillskapa nya arkivlokaler sker i nära samverkan med andra arkivinstitutioner i länet och i landet. En översyn och åtgärdsplan för lokaler för föremål, textil och arkeologi ska också göras under perioden.

Underhåll och nyttjande av friluftsmuseets byggnader är ett annat prioriterat område fram till 2023. Ett väl underhållet och använt friluftsmuseum är av stor vikt för att museet ska vara trovärdigt i kunskapsförmedlingen om kulturarvets värden. Under planperioden ska nya steg tas beträffande digitalisering och digitalt bevarande av kulturarvet.

Genom rådgivning och antikvariska bevarandeinsatser fortsätter arbetet med att värna om länets rika kulturlandskap, i form av byggnads-, forn- och kulturmiljöer.

Mål

- Att beslut och finansiering för nya arkivlokaler för dokument, foto och litteratur finns senast 2023.
- Att museisamlingarna framtidssäkras genom anpassade lokaler, uppordningsinsatser och förbättrad sökbarhet.
- Att den långsiktiga finansieringen för drift och underhåll av friluftsmuseet är säkrad senast 2023.

2 UTVECKLA NYA FORMER FÖR ATT FÖRMEDLA KULTURARVET

I den kulturarvsproposition som antogs av riksdagen 2017 slås fast att kulturarvet ska vara en angelägenhet för alla, att kulturarvsarbetet ska vidga och fördjupa det offentliga samtalet samt främja medskapande och engagemang. Museilagen ger nu stöd för det arbete som redan har pågått under lång tid och som i dag karakteriserar många museers verksamheter.

Lagen förutsätter också indirekt att museerna själva fortsätter att vidareutveckla mötet med besökarna, vilket Västerbottens museum tar fasta på. Med kunskap om en plats och om sin egen och andras historia ökar förståelsen för människor och miljöer. Att få möjlighet att reflektera över sitt eget ursprung och den plats man befinner sig på är därför angeläget. Det ska man kunna göra både fysiskt i museimiljö och digitalt, oberoende av plats.

I dag är det en brist att museets pedagogiska verksamhet inte har tillgång till en kulturhistorisk basutställning för att på ett överskådligt sätt kunna visa och förklara de strukturer och omständigheter som har format vår region. Arbetet med att skapa en kulturhistorisk basutställning intensifieras därför och det sker i samarbete med andra aktörer i länet. Med stöd från bland andra Nordiskt berättarcentrum i frågor om dramaturgi och scenisk gestaltning vill vi skapa en modern och attraktiv kulturhistorisk utställning.

Friluftsmuseiområdet är prioriterat som arena för förmedling av kunskaper om kulturarv och -miljöer. Arbetet har redan pågått en tid och målet är att under planperioden kunna erbjuda en trygg oas att besöka under årets alla dagar. Genom att arbeta med fysisk tillgänglighet, nya informationssystem och aktivitetsbaserade upplevelser ska området välkomna ännu fler besökare. För att levandegöra området och skapa ett aktivitetscentrum under hela året ska fler aktörer bjudas in att arbeta med kulturhistoriska perspektiv. Länsmuseet är i stor utsträckning beroende av finmaskiga nätverk och goda samarbeten för att kunna verka i hela länet. Samverkan med civilsamhällets aktörer är extra viktigt. Den positiva utveckling som skett de senaste åren ska upprätthållas och helst utvecklas.

Mål

- Att en kulturhistorisk basutställning finns projekterad senast 2023.
- Att minimera tillgänglighetshinder i lokaler och på platser där museet verkar.
- Att öka tillgängligheten till museets utställningar, friluftsmuseum och samlingar.
- Att utveckla nya samarbetsformer och arbetsmetoder för förmedling.

3 FRÄMJA ALLAS LIKA MÖJLIGHETER TILL KULTUR OCH BILDNING

Behovet av offentliga och välkomnande arenor för bildning är stort. Allmänna platser för att diskutera, reflektera och skapa engagemang för samhällsövergripande frågor, och för egen och andras historia, är av central betydelse i en demokrati.

Formandet av framtiden får inte bli en fråga för några få. Tillsammans med bibliotek och andra folkbildande verksamheter svarar museerna för en grundläggande folkbildande infrastruktur.

Västerbottens museum har under en längre tid arbetat metodiskt med inkludering och medskapande, inte minst med de nationella minoriteterna och urfolket samer, samt i nära samarbete med skolformen SFI, svenska för invandrare. De goda erfarenheterna bygger museet vidare på för att fortsätta nå grupper som sällan eller aldrig har kontakt med museet.

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i museets ägardirektiv. För att kunna ge alla barn och unga samma möjligheter är därför ett gott och nära samarbete med skolan särskilt viktigt. Omfattande skolprogram erbjuds varje termin både i museets lokaler och på platser runtom i länet. Särskilda insatser ska göras för att etablera relationer med skolor och lärare som hittills inte har upparbetade kontakter med museet.

Museet är en kunskapsorganisation genom att samla, utveckla och förmedla kunskap om kulturarvet. För att stärka denna uppgift utvecklas samarbetet med Umeå universitet under perioden.

Mål

- Att pröva nya och utveckla befintliga metoder för ökad inkludering och integration.
- Att i ännu högre grad nå publikgrupper som sällan eller aldrig besöker museet.
- Att öka samverkan med skolor och universitet.

4 MEDVERKA I ARBETET MED HÅLLBARHET

I FN:s ambitiösa överenskommelse om global hållbarhet, Agenda 2030, har ett antal mål för hållbar utveckling definierats. De fyra övergripande målen är att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen, följt av 17 delmål.

Samtliga mål är högt ställda och kräver stort engagemang för att uppnås och varje medlemsland har nu till uppgift att bidra. Självklart tar Västerbottens museum sitt ansvar för att se till att målen nås.

Västerbottens museum vill vara en förebild för andra i frågor om hållbarhet och utgår alltid från ett kulturarvsperspektiv. Inom vissa områden är redan museet en förebild, bland annat inom byggnadsvård och kulturmiljövård, men det finns mycket kvar att göra. Museet ska därför bli bättre på att knyta hållbarhetsmål till verksamhetens olika delar, både internt och externt. Att betona museets väsen – dess DNA – kännetecknas av långsiktighet och uthållighet. Hållbarhetsperspektivet ska från och med nu vara ett horisontellt kriterium i museets verksamhet, precis som jämställdhet, mångfald och tillgänglighet redan är.

Förutsättningarna för att lyckas är goda. Museet har hög kompetens inom kulturmiljövård, byggnadsvård, föremåls- och arkivhantering, pedagogisk förmedling och utställningsteknik. Museets lokaler har relativt hög tillgänglighet för att kunna nå många och friluftsmuseet är en utmärkt arena för att illustrera hållbarhet. Museets nätverk runt om i regionen, bland annat Alla tiders samarbete, Årets Kulturkommun, Årets berättarkommun och Nordiskt berättarcentrum, är lika viktiga arenor som museiområdet i Umeå för att bedriva kunskapsförmedling och tydligt spegla hållbarhetsarbetet.

Mål

- Att formulera fem interna hållbarhetsmål årligen.
- Att prioritera insatser som gynnar social-, miljömässig, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.
- Att uppmuntra och ge plats för immateriell kunskap inom kulturarvsområdet.

5

AKTIVT BIDRA I REGIONALT UTVECKLINGSARBETE OCH SAMHÄLLSBYGGNAD

Västerbottens län står under de närmast kommande åren inför en rad stora strukturella förändringar. Befolkningsminskningen i många av inlandskommunerna får betydande konsekvenser i form av minskat skatteunderlag, övergivna gårdar och igenväxta landskap samtidigt som stora investeringar görs i kustkommunerna, inom både näringsliv och infrastruktur. Det ställer särskilda krav även på museet i fråga om utredningar och remissförfaranden. Att värna kulturhistoriskt värdefulla platser, byggnader eller hela områden kan ibland gå stick i stäv med andra intressenters utgångspunkter.

Kulturarvet – och hänsyn till kulturmiljön i synnerhet – är utöver att vara en kraft i sig själv också en viktig komponent i ett samhälle som uppfattas dynamiskt och levande. Museets verksamhet bidrar till stärkt samhörighet mellan människor, ett ökat lokalt engagemang, ökad efterfrågan på arbetstillfällen inom kulturmiljö och hantverk, fler anledningar att besöka vår region, samt ett främjande av biologisk mångfald.

Västerbottens museum måste därför i större utsträckning medvetandegöra beslutsfattare om kulturarvets samhällsvärde och hur det bidrar till långsiktig hållbarhet, regional tillväxt och social utveckling. Västerbottens museum ska visa de långsiktiga fördelarna med att värna kulturarvet och konkret visa effekterna av kulturmiljöhänsyn. Detta görs redan i dag genom rådgivning, remissyttranden och utredningar. Och museet ska framgent ta en mer aktiv roll för att bli den självklara aktör i det regionala utvecklingsarbetet och samhällsbyggnad som krävs för att få reella resultat. Museet är en del av den kunskapsbaserade utveckling som har så avgörande betydelse för stadens och regionens utveckling.

Mål

- Att i nära samarbete med länets kommuner ta fram kunskapsunderlag om kulturmiljöer.
- Att finnas i sammanhang där regional utveckling och samhällsbyggnad äger rum.
- Att öka kunskapen om hållbarhetsvärden i kulturarv och kulturmiljöer.
- Att etablera nya former av samarbeten med näringslivet.

Västerbottens museum, Gammlia
Box 3183
903 04 Umeå
090-16 39 00
info@vbm.se
www.vbm.se